

*The Journal of Academic Social Science Studies*



*International Journal of Social Science*  
Volume 6 Issue 4, p. 615-647, April 2013

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ EĞİTSEL KULÜP  
UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN  
VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**  
*THE EVALUATION OF TEACHER AND ADMINISTRATOR VIEWS ABOUT  
THE EFFICIENCY OF STUDENT CLUB PRACTICES IN PRIMARY SCHOOLS*

*Arş. Gör. İhsan ONAY*

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ABD*

*Yrd. Doç. Dr. İsmail GELEN*

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve  
Öğretim ABD*

***Abstract***

In this study investigated the "Educational Club Applications" which in the new primary school curriculum which Introduced from the 2005-2006 academic year. The research was carried out with teachers and school administrators which in the Samsun city center, primary schools (including the central districts and villages) who are working in the academic year 2011-2012. In the research, screening model was used in descriptive research models. The sample selection was a two-stage sample selection. Firstly is stratified sampling method, then a simple random sampling method has been used. In the study interviewed with 27 teacher and 8 school administrators. As a data collection tool used semi-structured interview form which developed by the researcher which contains to teacher 4 and school administrators 9 items. The reliability and validity of the questionnaires was conducted by researchers. The research findings are explained by content analysis separately for teachers and administrators. As a result of the research uncovered which teachers and

administrators of educational practices of the club for the opinions, ideas, problems are experienced in this process in order to become more active club activities and educational recommendations. As a result of the research important findings (problems) emerged that time is not sufficient, to be unfavorable environmental conditions such works, material and inadequate physical facilities, lack of communication between stakeholders in education, the importance of the activities to be poorly understood, studies in crowded classes and not meet students' interest. Also as a solution these problems have been obtained recommendations which education can only be perceived as an issue in schools as well as institutions and organizations of all these studies should provide support, explaining the importance of the educational work of the club to stakeholders of education, the projects must be enabled to stakeholders, physical conditions of schools arranged for educational club activities, and such studies which social content and educational mustn't restricted by the boundaries of school. The data obtained in the research process are important, because issues and recommendations in their own words of teachers and school administrators.

**Key Words:** *Educational club, primary schools, social activities, educational activities, student club.*

## Öz

Bu çalışmada, İlköğretim okullarında 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim programında yer alan "Eğitsel Kulüp Uygulamalarının" etkililiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Samsun merkez ilköğretim okullarında (merkez ilçe ve köyleri dahil) görev yapmakta olan öğretmen ve okul yöneticileri ile yürütülmüştür. Araştırmada betimsel araştırma modellerinden tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem seçiminde iki aşamalı örneklem seçimi yapılmış; ilk olarak tabakalı örnekleme yöntemi daha sonra ise basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 27 öğretmen ve 8 okul yöneticisi ile görüşülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmenlere yönelik 4, yöneticilere yönelik ise 9 maddelik yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Anket formlarının geçerlik güvenirliği araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Araştırma bulguları öğretmen ve yöneticiler için ayrı ayrı içerik analizi yapılarak açıklanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen ve yöneticilerin eğitsel kulüp uygulamalarına yönelik görüşleri, düşünceleri, bu süreçte yaşadıkları problemler ve eğitsel kulüp etkinliklerinin daha etkin olabilmesi amacıyla öneriler ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonucunda, zamanın yetmemesi, çevre koşullarının bu tür çalışmalara elverişsiz olması, maddi-fiziksel imkânların yetersiz olması, eğitim paydaşları arasındaki iletişim kopukluğu, etkinliklerin öneminin yeterince anlaşılmaması, sınıfların kalabalık olması ve öğrencilerin ilgisini karşılayacak çalışmaların yapılmaması gibi önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu sorunlara çözüm olarak; eğitimin sadece okulların bir sorunu olarak algılanmaması gerektiği bunun yanında tüm kurum ve kuruluşların bu

çalışmalara destek sağlaması gerektiği, eğitsel kulüp çalışmalarının öneminin eğitimin paydaşlarına anlatılması, yapılacak olan projelerle paydaşların aktif hale getirilmesi gerekmekte, eğitsel kulüp çalışmalarına yönelik olarak okulların fiziki şartları düzenlenmeli ve bu tür sosyal içerikli aynı zamanda eğitsel olan çalışmalar okul sınırları ile sınırlandırılmaması gerekmekte olduğu şeklinde öneriler elde edilmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen veriler ile ilgili sorunlar ve önerilerin, öğretmen ve yöneticilerin kendi ifadeleriyle yapmış oldukları betimlemeler olması bakımından önemlidir.

**Anahtar Kelimeler:** Eğitsel Kulüp, İlköğretim Okulları, Sosyal Etkinlikler, Eğitsel Faaliyetler

Eğitim, insanların yaşam boyu içinde bulunduğu bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç içerisinde insanlar, sadece zamanlarının sınırlı bölümlerini eğitim amacıyla kurulmuş kurumlarda geçirirler. Buna karşılık eğitim, okul içerisinde belli plan ve programın içerisine sınırlandırılmayacak kadar geniş bir kavramdır (Özgen ve Alkan, 2012). Çelikten (2004)'e göre eğitimin amacı; etkin, demokratik, katılımcı, sorgulayan, değerlendiren, ulusal ve insani değerlerle donanmış, görevleri konusunda sorumluluk sahibi başarılı bireyler yetiştirmektir (Şişman, 2007).

Öğretim, öğrencide değişik yeterlikler oluşturmak için yapılan faaliyetleri ifade ettiğinden (Acat ve Uzunkol, 2010), kazanımlarla meydana getirilecek değişiklikler öğrencilerin gelişim özelliklerinin ve bireysel farklılıklarının farklı açılardan iyi tanınmasını gerektirmektedir (Kaf Hasırcı, 2005). Yine bu süreçte öğretmenin öğrencileri iyi gözlemlemesi gerekmektedir. Bu açıdan, eğitim ortamlarında öğrenmeyi anlamlı kılacak olan öğretmendir ve bilginin anlamlı kılınmasında öğretmenin gayretleri ve yeterlikleri öğretim sürecini başarıya götürmede önemli rol oynamaktadır (Özür, 2007). Öğrenmenin anlamlı kılınması, eğitim sürecinin öğrenenin yaşamının bir parçası haline getirilmesi anlamına gelmektedir. Bu durum öğrenen kişinin ilgi, istek, ilgi ve ihtiyaçları gibi özellikleri dikkate alınarak öğretim sürecinin farklılaşan öğrenci özelliklerine göre düzenlenmesinin gerekliliğini ifade etmektedir.

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin toplum içerisindeki kurum ve kuruluşlardan bağımsız olması düşünülemez. Bu yüzden toplumda insan-çevre, insan-kurum ve insan-insan etkileşimi eğitim ve öğretim etkinliklerinin vazgeçilmez bir parçası olmak durumundadır. Okullarda yer alan eğitsel etkinliklerin teorik ağırlıklı ve okul sınırlarıyla sınırlı olması okul-toplum ilişkilerinin gelişmesini engellemektedir. Bunun sonucu olarak öğrenci-öğretmen, öğrenci veli ve öğrenci-toplum arasında kültürel çatışmalar meydana gelmektedir (Alkan, 2005: 54). Bu tür sosyolojik sorunların önlenmesinin yollarından birisi eğitsel etkinlikleri içeren eğitsel kulüplerdir. Eğitsel kulüpler bu sorunları çözmeyi ailelerin, toplumsal kurum ve kuruluşların ve çevrenin de etkileşim içerisinde olduğu etkinlikleri düzenleyerek gerçekleştirirler.

Okullarda gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin asıl amacı öğrencilerin her yönden sağlıklı, topluma faydalı, verimli, üretken olmasını sağlamak ve öğrencileri tüm yönleriyle geleceğe hazırlamaktır (Gedikoğlu, 2005; Türe, 2007). Okullarda, derslerde ulaşılamayan ancak öğrencilerde olması istenen yetenek ve kişisel gelişimlerini sağlamak buna bağlı olarak sonuçta kendine güvenen bireyler meydana getirmek amacıyla ilköğretim ve ortaöğretim okullarında sosyal etkinlik çalışmaları yapılmaktadır (Tetik, 2008).

İlköğretim programı genel amaçları incelendiğinde öğrencilerin; kültürel değerlere saygılı, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilen, teknolojiyi etkin kullanabilen, görev ve sorumluluklarının farkında olan, hoşgörülü bir zihin yapısına sahip, öğrendiğini uygulayabilen ve okul dışındaki öğrenme fırsatlarını değerlendiren birer birey olmaları (MEB, 2006; MEB, 2010; Gülay ve Ekici, 2009) istenmektedir. İlköğretim çağı, çocukların ilerideki yaşamlarına yönelik tutum ve inançların geliştiği en önemli yıllardır (Özgüven, 1999). Yapılan araştırmalara göre (Erden, 1996) çocukların 13 yaşına kadar oluşturdukları algı ve tutumların bu yaşlardan sonra değiştirilmesi oldukça güç bir durumdur. Bu nedenle ilköğretim çağı kişinin kimliğinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Buradan hareketle, bu yaşlardaki çocuklara yönelik uygulamalı, ilgi ve ihtiyaçların dikkate alındığı ve bu yaş gruplarının gerektirdiği özellikler ön planda tutularak ilgili yaş grubuna yönelik eğitim faaliyetlerini kapsayan özel eğitsel programlar uygulanmalıdır. Bu amaçla okullarda yönetici ve öğretmenlere; okul dışında ise velilere öğrencinin sosyal ve kültürel eğitimine katkı sağlayacak görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Öğretmen, ders içi ve ders dışı faaliyetler yoluyla çocuğun kendi yeteneklerini, ilgilerini ve çevresini iyi tanıyıp anlamasına yardım etmektedir (Tan, 1995: 135). Öğretmenler öğrencilerinin ilgi ve yetenek alanlarına uygun öğretme ve öğrenme ortamları oluşturmak durumundadırlar. Bu amaçla var olan programlar öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmek amacıyla zenginleştirilebilir ya da farklılaştırılabilir (George, 1996). Bunun için öğretmenler, öğrencilere aktif katılabileceği çok boyutlu öğrenme olanakları sunabilmelidirler. İlköğretim okullarında kurulan eğitsel kulüpler bu amaca yönelik olarak öğrencilerin ilgi ve isteklerini de göz önünde bulundurmakta ve eğitsel etkinlik çalışmaları yapmaktadırlar.

Okul yöneticileri bir kurum liderleri olarak okullarda gerçekleştirilecek sosyal etkinlikleri planlamalı ve planlanan etkinliklerin uygulanmasında iş bölümü yaparak herkesin süreç içerisinde bir görev üstlenmesini sağlamalıdır. Okul yöneticilerinin sosyal faaliyetlerdeki etkililiğine, öğretmen ve öğrencileri bu faaliyetlere ne kadar yönlendirdiğine ve bu süreçte maddi-manevi ne kadar destek sağladığına bakarak karar verilebilir (Tetik, 2008: 20). Okul yöneticilerinin etkililiği sayesinde okullarda planlanan fakat planlama aşamasından kurtulamayan sosyal faaliyetlerin önemi anlaşılacak eğitim paydaşlarının işbirliğiyle uygulamaya konulacak ve kağıt üzerinde kalmaktan bu şekilde kurtulabilecek, sonuçta sosyal etkinliklerin amacına ulaşması sağlanabilecektir.

Öğrencilerin okul dışı boş zamanlarını etkili ve olumlu bir biçimde geçirebilmeleri için uygun ortamın bulunması gerekmektedir. Okul dışında öğrencilerin kendi yaşlılarıyla ilgi duydukları konularda oturup konuşabileceği, oyun oynayacağı ya da bir uğraşı gerçekleştirebileceği yerlerin- gençlik merkezi, sosyal eğitim merkezleri ya da toplum merkezleri gibi merkezlerin- yetersiz olması öğrencinin istenmeyen yerlere gitme alışkanlığı kazanmasına yol açabilir. Öğrencilere yönelik boş zaman faaliyetleri, ders dışı zamanlar, planlanmış faydalı sosyal aktiviteler planlı ve örtük bir şekilde gerçekleştirilebilir (Akar, 2006).

İlköğretim okullarında öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamak, derslerin etkililiğini artırmak, öğrencilerin farklı yönlerini geliştirmek ve öğrencilerin zamanlarını etkili geçirebilmelerini sağlamak amacıyla okullarda eğitsel kulüpler oluşturulmaktadır (MEB, 2005). Öğrencilerin eğitsel etkinliklerle geçirdikleri süre, öğretmenlerin de ders dışında öğrencileri ile birlikte zaman geçirmelerini sağlamaktadır. Öğretmenler öğrencilerinin öğrenim hayatlarının devamını sağlamak ve öğrendikleriyle gerçek yaşam arasındaki ilişkiyi kurabilmelerini sağlamak için eğitsel ve sosyal etkinliklerin uygulanmasına katkıda bulunurlar. Öğrencilerin okuldan ayrılmasının önlenmesinde eğitsel ve sosyal etkinliklere yönlendirme önemli bir role sahiptir. Eğitsel çalışmaların bu rolü “koruyucu faktör” olarak adlandırılır (Gordon, 2010). Eğitsel kulüpler öğrencilerin fiziksel, kişisel ve ruhsal gelişimlerine katkı sağlamakta ve gelişimlerini bütün olarak kapsamaktadır. Eğitsel kulüpler sayesinde öğrenciler okulda veya okul dışı yaşamlarında öğrendiklerini uygulama imkânı elde ederler (Koçinalı, 2008). Yapılan etkinlikler sayesinde öğrencilerin sosyal becerileri, iletişim becerileri ve özgüvenleri gelişir. Ayrıca, bu etkinlikler sayesinde öğrencilerde demokrasi bilinci ve birlikte iş yapma becerisi gelişmektedir (Canbay, 2007).

Türkiye’de ilköğretim okullarında 2005–2006 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan öğretim programında eğitsel kulüp uygulama ve işleyişinde farklılıklar gerçekleştirilmiştir (MEB, 2005). Eğitsel kulüplerin kuruluş şekilleri, amaçları ve yöntemleri tekrar gözden geçirilmiş ve iyileştirilerek daha etkili hale getirilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Ancak gerçekleştirilen yenilikler ve yapılan iyileştirmelerin eğitsel kulüplerle ilgili sorunların çözülebilmesinde ciddi bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında çalışma sürecinde elde edilen veriler ve izlenimlerden de faydalanılarak; eğitsel kulüp çalışmalarına ayrılan zamanın az olması, öğrenci ilgi ve isteklerinin yeterince dikkate alınamaması ve karşılanmaması, maddi imkanların yetersiz oluşu ve süreçte izlenmesi gereken prosedürlerin çok olmasının etkili olduğu söylenebilir.

Buna bağlı olarak araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan eğitsel kulüp çalışmalarının etkililiğinin öğretmen ve yöneticilerden elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1- İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin *öğretmen* görüşleri nelerdir?

2- İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin *yönetici* görüşleri nelerdir?

Bu araştırmada, 2011 yılında Samsun merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmen ve okul yöneticilerinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır.

## YÖNTEM

### 1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma, ilişkisel tarama (associational-survey) türünde nedensel karşılaştırmalı (ex-post facto/after the fact) modelde tasarlanmıştır. Tarama araştırmaları geniş bir kitleden seçilen örneklem ile bir grubun bir duruma yönelik tutum ve davranışlarını belirlemeyi sağlar (Ekiz 2007: 105; Vanderstoep ve Johnston, 2009: 59; Büyüköztürk, 2009: 185-188). Buna bağlı olarak araştırmada, *İlköğretim Okullarında Uygulanmakta Olan Eğitsel Kulüp Çalışmalarının Etkililiğinin Öğretmen, Öğrenci, Veli ve Yöneticilerden* elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

### 1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Samsun merkez ilçelerindeki devlet ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Araştırma Samsun İli Merkez İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp etkinliklerinin etkililiğine ilişkin görüşlerin orta çıkarılması amacıyla öğretmen ve yöneticilerle yürütülmüştür. Araştırmada iki aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Birinci aşamada dört merkez ilçede bulunan merkezde ve kırsalda bulunan okullar okulun konumuna göre sınıflandırılarak tabakalı random örnekleme (stratified random sampling) yapılmıştır (Vanderstoep ve Johnston, 2009). İkinci aşamada ise, bu tabakalar içinden basit seçkisiz örneklem ile (simple random sampling) örnekleme giren okullar belirlenmiştir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2009). Bu amaçla, Samsun merkez ilçeleri olan İlkadım, Canik, Atakum ve Tekkeköy'deki merkezde ve kırsalda bulunan okullar belirlenmiştir. İkinci aşamada bu okullardan rasgele seçilen okullardaki öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticiler araştırmaya katılımcı olarak seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulandığı okullar ve uygulama sayıları tablosu aşağıda verilmiştir.

**Tablo 1:** Veri Toplama Araçlarının Uygulandığı Okullar ve Uygulama Sayıları Tablosu

Sıra No	Okul Adı	Okul Konumu	Öğretmen	Yönetici
1	Hacı İsmail İlköğretim Okulu	Canik	4	1
2	75. Yıl İlköğretim Okulu	İlkadım	4	1
3	Taflan Yalı İlköğretim Okulu	Atakum	4	1
4	Kahyalı İlköğretim Okulu	Tekkeköy	3	1
5	19 Mayıs İlköğretim Okulu	Tekkeköy	3	1
6	100. Yıl İlköğretim Okulu	Canik	3	1
7	Kazımpaşa İlköğretim Okulu	İlkadım	3	1
8	Şehit Yüzbaşı Tunç Fidaner İlköğretim Okulu	Atakum	3	1
<b>Toplam</b>			<b>27</b>	<b>8</b>

Tablo 1’de araştırmaya katılan okullar, okulların buldukları ilçeler ve okullardan araştırmaya katılan kişi sayıları verilmiştir. Bu tabloya göre toplamda öğretmenlere 27 görüşme formu ve yöneticilere ise 8 görüşme formu uygulanmıştır.

### 1.3. Veri Toplama Araçları

İlköğretim okullarında gerçekleştirilen eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin yapılan bu araştırmada veri toplama aracı olarak iki adet ölçme aracı kullanılmıştır. Bu ölçme araçları;

1. İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin **Öğretmen** Görüşme Formu

2. İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin **Yönetici** Görüşme Formu’dur.

#### 1.3.1. İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formu

İlköğretim okullarında kurulan eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiği ve uygulama aşamasında karşılaşılan sorunların ortaya çıkarılmasına ilişkin öğretmenlerle yarı yapılmış anket formları uygulanarak veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış anketler, katılımcılara ait problemler, değerler, inançlar veya istekler gibi verilerin esnek bir yolla elde edilmesini sağlar. Yarı yapılmış görüşme maddelerinin araştırmaya sağladığı en önemli destek “niçin” sorusuna cevap vermesidir (Cohen ve Manion ve Marrison, 2007: 97). Öğretmenlere uygulanan yarı yapılmış anket formu 9 maddeden oluşmaktadır. Hazırlanan anket formunda yer alan maddelerin güvenilirlik ve geçerliği ile ilgili olarak 1 ölçme değerlendirme ve 3

eğitim bilimleri alanında olmak üzere 4 uzmandan görüş alınmış ve uzman görüşleri doğrultusunda anket formundaki maddeler düzenlenmiştir.

### **Öğretmen Görüşme Formunun Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması**

*Güvenirlik ve Geçerlik*, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak için kullanılan en önemli iki ölçüttür (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan öğretmen için 9 kavramsal kategori altında verilen kodların, söz konusu bir kavramsal kategoriye temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla *uzman görüşüne* başvuruldu. Bu amaç doğrultusunda, uzman kişiye öğretmen anket formu için iki liste verilmiştir. Bunlardan; öğretmen görüşme formu için, (a) 72 adet örnek öğretmen yarı yapılanmış görüşme formlarına ait kodların alfabetik sıraya göre dizili olduğu bir liste, (b) 9 farklı kavramsal kategorinin adlarını ve özelliklerini içeren bir liste (Ek 8) şeklindedir. Uzmandan bu listeleri de kullanarak birinci listedeki örnek kod listesini, ikinci listedeki kavramsal kategoriyle (hiçbir kodlama dışında bırakmayacak şekilde) eşleştirmesi istenmiştir. Daha sonra, uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacının kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği, Miles ve Huberman'ın (1994: 64) formülü ( $Güvenirlik = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}}$ ) kullanılarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşme formunun analizlerinin güvenilirlik aşamasında uzman tarafından değerlendirme yapıldığında 72 kodlamadan 3 kodlamanın araştırmacı ve uzman değerlendirmesinde farklılaştığı görülmüştür.

Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Saban, 2009). Bu araştırmanın güvenilirlik çalışmasında öğretmen görüşme formunun analizlerinde % 96 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır. Bu durumda,  $Güvenirlik = \frac{72}{72+3} = 0.96$  olarak hesaplanmıştır.

### **1.3.2. İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşme Formu**

İlköğretim okullarında kurulan eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine, uygulama öncesi ve uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin yöneticilerden veri toplamak amacıyla yarı yapılanmış görüşme formu kullanılmıştır. Yöneticilere uygulanan yarı yapılanmış görüşme formu 4 maddeden oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formunda yer alan maddelerin güvenilirlik ve geçerliği ile ilgili olarak 1 ölçme değerlendirme ve 3 eğitim bilimleri alanında olmak üzere 4 uzmandan görüş alınmış ve uzman görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formundaki maddeler düzenlenmiştir.

### **Yönetici Görüşme Formunun Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması**

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan yönetici için 4 kavramsal kategori altında verilen kodların, söz konusu bir kavramsal kategoriye temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla *uzman görüşüne* başvuruldu. Bu amaç doğrultusunda, uzman kişiye yönetici görüşme formu için iki ve yönetici anket formu



için iki liste verildi: Bunlardan; yönetici görüşme formu için, (a) 39 adet örnek yönetici yarı yapılanmış anket formlarına ait kodların alfabetik sıraya göre dizili olduğu bir liste, (b) 4 farklı kavramsal kategorinin adlarını ve özelliklerini içeren bir liste (Ek 9) şeklindedir. Uzmanın bu listeleri de kullanarak birinci listedeki örnek kod listesini, ikinci listedeki kavramsal kategoriyle (hiçbir kodlama dışarıda bırakmayacak şekilde) eşleştirmesi istenmiştir. Daha sonra, uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacının kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmacının güvenilirliği, Miles ve Huberman'ın (1994: 64) formülü ( $Güvenirlik = \frac{görüş\ birliği}{görüş\ birliği + görüş\ ayrılığı}$ ) kullanılarak hesaplanmıştır. Yönetici görüşme formunun analizlerinin güvenilirliğinde, uzman değerlendirmesi sonucunda 39 kodlamadan 2 kodlamanın araştırmacı ve uzman değerlendirmesinde farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmacının güvenilirlik çalışmasında yönetici görüşme formunun analizlerinde % 95 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır. Bu durumda,  $Güvenirlik = \frac{39}{39 + 2} = 0.95$  olarak hesaplanmıştır.

#### 1.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü internet sayfasından Samsun İli Merkez İlçeleri olan İlkadım, Canik, Atakum ve Tekkeköy ilçelerindeki ilköğretim okullarının listesine ulaşılmıştır. Listede yer alan okullar içerisinde örneklem yöntemine uygun olarak seçilen bir tane ilçe merkezi, bir tane de kırsalda (köy) olmak üzere her ilçeden 2 ilköğretim okulu olmak şartıyla toplam 8 okula ulaşılmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla;

a. Öğretmenlerden verilerin toplanması amacıyla örneklem kapsamına giren ilköğretim okullarına gidilmiştir. Bu okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerle görüşülerek çalışmanın amacı, konusu ve öneminden bahsedilmiştir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında olan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerden, araştırmaya katılması amacıyla eğitsel kulüp çalışmalarını yürütmekte olan toplam 27 öğretmen ile görüşülmüştür. Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmış ve görüşme esnasında verilerin sağlıklı olması amacıyla öğretmenlerle diyalog kurulmuştur. Öğretmenlerle görüşmelerde zaman konusunda sıkıntı çekilmiş, bu nedenle öğretmenler bazen ifade etmek istedikleri şeyleri tam olarak ifade edememişlerdir.

b. İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp çalışmalarının etkililiğine ilişkin araştırma kapsamında yer alan okullarda görev yapmakta olan yöneticilerle görüşülmüştür. Verilerin toplanması amacıyla, gidilen ilköğretim okullarındaki yöneticilerle görüşülerek araştırmacının amacı, konusu ve önemi anlatılmıştır. Yönetici konumunda olan öğretmenler araştırmayı önemsemiş ve araştırma ile yakından

İlgilenmişlerdir. Bu kapsamda araştırma içerisinde yer alan 8 ilköğretim okulundan 8 yöneticiyle görüşülerek eğitsel kulüp uygulamalarına ilişkin görüşleri alınmıştır.

### 1.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analiz edilmesinde nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken yaygın olarak kullanılan sınıflandırma yöntemleri; Değişken sayısı, verilerin özellikleri ve analizin amacına bağlı olarak yapılan sınıflandırmadır (Altunışık vd, 2007: 151). Nitel araştırmaların üç temel bileşeni bulunur (Strauss ve Corbin, 1990: 11 – 12). Bunlar;

1. **Veriler:** Görüşme (mülakat), gözlem, ses kaydı, film gibi farklı kaynaklardan elde edilen verilerden oluşur.
2. **Organize etme ve Yorumlama:** Elde edilen verilerin kavramsallaştırılması, kısaltılması (kodlama) ve gruplandırılmasıdır.
3. **Raporlaştırma:** Verilerin bir düzen içerisinde yazılı ve sözlü olarak rapor halinde sunulmasını gerektirir.

Araştırma verilerinin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde veriler ayrıntılı olarak gözden geçirilerek her bir veri diğer verilerle ilişkilendirilerek (benzerlik ve farklılıklar ortaya konularak) ve tek başına değerlendirilerek verilere ait temalar ve yorumları sistematik bir şekilde ortaya konulmaktadır. Bu amaçla araştırmada içerik analizi yapılmasının daha uygun olacağı görülmektedir. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamayı sağlar (Bryman, 1989: 159; Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227). Nitel araştırmanın en önemli özelliklerinden biri de araştırma raporlarının okuyan herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilmesi ve bunlardan kendileri için anlamlar çıkarabilmesidir (Ekiz, 2004: 439).

### Kategori Geliştirme Aşaması

Bu aşamada, temel olarak öğretmen ve yöneticiler tarafından cevaplanan anket formları, “*eğitsel kulüplerin etkililiği*” kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından incelenmiştir. Verilerin kodlanması yapılırken önceden hazırlanmış kodlar kullanılmamış, öğretmen ve yöneticilerin anketlere vermiş oldukları yanıtlar dikkate alınarak kodlar oluşturulmuştur. Yapılan kodlamalar sonucunda eğitsel kulüplerin etkililiğine ilişkin öğretmen yarı yapılanmış anket formlarından 9 alt boyutta toplam 72; yönetici yarı yapılanmış anket formlarından 4 boyutta toplam 39 kod oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar ve temalar öğretmen ve yöneticiler olarak ayrı bir şekilde değerlendirilmiştir.

### BULGULAR

İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüplerin değerlendirilmesine ilişkin yapılan bu çalışmada öğretmen ve yöneticilerden elde edilen verilerin analizleri tablolar halinde verilmiş ve frekans dağılımları dikkate alınarak frekansı en yüksek olandan en

düşük olana doğru sıralama yapılmıştır. Ayrıca her bir tabloya ilişkin açıklamalar ilgili tablonun altında verilmiştir.

### İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüplerin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formu Bulguları

**Tablo2:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Kulüp Çalışmalarınızı Okul Yöneticileri Destekliyor mu? Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kulüp çalışmalarınızı okul yöneticileri destekliyor mu?	Destekliyor	20	80
	Desteklemiyor	5	20
Destekliyorsalr nasıl?	<b>Toplam</b>	<b>25</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Kulüp çalışmalarınızı okul yöneticileri destekliyor mu?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdeler Tablo 23 ve Grafik 1’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde “destekliyor” (f=20, %80) temasının “desteklemiyor” (f=5, %20) temasından daha yüksek oranda tekrarlandığı görülmektedir. Tablo 23’e göre okul yöneticilerinin öğretmenlerin yaptıkları eğitsel kulüp çalışmalarını desteklemektedirler.

**Tablo3:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüp Çalışmalarını Okul Dışında Gerçekleştirdiğiniz Oluyor Mu?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüp çalışmalarını okul dışında gerçekleştirdiğiniz oluyor mu? Nasıl?	Hayır	21	77,78
	Bazen	4	14,81
	Evet	2	7,41
	<b>Toplam</b>	<b>27</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüp çalışmalarını okul dışında gerçekleştirdiğiniz oluyor mu?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdeler Tablo 24 ve Grafik 2’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “hayır” (f=21, %77,78) temasının; ikinci sırada “bazen” (f=4, %14,81) temasının ve en az oranda “evet” (f=2, %7,41) temasının tekrarlandığı görülmektedir. Bu tabloya göre araştırmaya

katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitsel kulüp çalışmalarını okul dışında gerçekleştirmedikleri görülmektedir.

**Tablo4:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüpleri Çalışmalarında Karşılaştığımız Güçlükler Nelerdir?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüp çalışmalarında karşılaştığımız güçlükler nelerdir?	Farklı yaşlardaki öğrencilere (1.-8. sınıflar) aynı anda hitap etmek.	7	16,67
	Öğrencilerin ilgisizliği	7	16,67
	Öğrenci sayısının fazla olması	6	14,29
	Eğitim ortamının yetersizliği	6	14,29
	Kulüp çalışma zamanlarının az olması	4	9,52
	Velilerin yardımcı olmaması	3	7,14
	Araç-gereç eksikliği	3	7,14
	Maddi sıkıntılar	2	4,76
	Ek bir iş olarak görülmesi	1	2,38
	Öğrenci isteklerinin yerine getirilememesi	1	2,38
	Öğrencilerin evinde internet olmaması	1	2,38
	Her hangi bir güçlükle karşılaşmıyorum	1	2,38
<b>Toplam</b>		<b>42</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yapılmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüpleri çalışmalarında karşılaştığımız güçlükler nelerdir?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 25 ve Grafik 3’te verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “farklı yaşlardaki öğrencilere aynı anda hitap etmek” ve “Öğrencilerin ilgisizliği” (f=7, %16,67) temalarının; ikinci sırada “Öğrenci sayısının fazla olması”(f=6, %14,29) ve “Eğitim ortamının yetersizliği” (f=6, %14,29) temalarının; üçüncü sırada “kulüp çalışma zamanlarının az olması” (f=4, %9,52) dördüncü sırada “velilerin yardımcı olmaması” ve “araç gereç eksikliği” (f=3, %7,14) temalarının; beşinci sırada “maddi sıkıntılar” (f=2, %4,76); altıncı sırada “ek bir iş olarak görülmesi”, “öğrenci isteklerinin yerine getirilememesi”, “öğrencilerin evinde internet olmaması” ve “herhangi bir güçlükle karşılaşmıyorum” (f=1, %2,38) temaları olduğu görülmektedir.

**Tablo5:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüpleri Oluştururken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüpleri oluştururken nelere dikkat	Öğrencinin ilgi ve isteği	10	23,26
	Okul ihtiyaçları	8	18,60
	Çevre koşulları	6	13,95

ediyorsunuz?	Okulun fiziki durumu	5	11,63
	İdarenin isteği	4	9,30
	Kulübe eşit dağılım olması	3	6,98
	Öğretmenin isteği	2	4,65
	İlgi ve alakası kulübe uygun olması	2	4,65
	Kulübün işlevsel olması	2	4,65
	Öğretmen sayısı	1	2,32
	<b>Toplam</b>	<b>43</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüpleri oluştururken nelere dikkat ediyorsunuz?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 26 ve Grafik 4’te verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “öğrencinin ilgi ve isteği” (f=10, %23,26) temasının; ikinci sırada “okul ihtiyaçları”(f=8, %18,60) temasının; üçüncü sırada “çevre koşulları” (f=6, %13,95) dördüncü sırada “okulun fiziki durumu” (f=5, %11,63) temasının; beşinci sırada “idarenin isteği” (f=4, %9,30); altıncı sırada “kulübe eşit dağılım olması” (f=3, %6,98) temasının; yedinci sırada “öğretmen isteği”, “ilgi ve alakasının kulübe uygun olması”, “kulübün işlevsel olması” (f=2, %4,65) temalarının ve sekizinci sırada “öğretmen sayısı” (f=1, %2,32) temasının olduğu görülmektedir.

**Tablo6:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüpler Arasında İş Birliği Yapılıyor mu?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüpler arasında iş birliği yapılıyor mu? Nasıl?	Yapılmıyor	9	36
	Bazen	8	32
	Yapılıyor	5	20
	Gerektiği zaman yapılıyor	3	12
	<b>Toplam</b>	<b>25</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüpler arasında iş birliği yapılıyor mu?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 27 ve Grafik 5’te verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “yapılmıyor” (f=9, %36) temasının; ikinci sırada “bazen” (f=8, %32) temasının; üçüncü sırada “yapılıyor” (f=5, %20) dördüncü sırada “gerektiği zaman yapılıyor” (f=3, %12) temasının olduğu görülmektedir.

**Tablo7:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Yılsonu Yapılan Değerlendirmelerde, Eğitsel Kulüp Çalışmalarının Hedeflenen Amaçlara Ulaşma Düzeyi Hakkında Neler Söylersiniz?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yılsonu yapılan değerlendirmelerde, eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaşma düzeyi hakkında neler söylersiniz?	Kısmen	11	42,31
	Ulaşma düzeyi çok zayıf	7	26,92
	Ulaşmıyor	5	19,23
	Ulaşıyor	3	11,53
	<b>Toplam</b>	<b>26</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Yılsonu yapılan değerlendirmelerde, eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaşma düzeyi hakkında neler söylersiniz?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 28 ve Grafik 6’te verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “kısmen” (f=11, %42,31) temasının; ikinci sırada “ulaşma düzeyi çok zayıf” (f=7, %26,92) temasının; üçüncü sırada “ulaşmıyor” (f=5, %19,23) dördüncü sırada “ulaşıyor” (f=3, %11,53) temasının olduğu görülmektedir.

**Tablo8:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Öğrencilerin Eğitsel Kulüp Faaliyetlerinde Gönüllü Olarak Katılım Sağlayabilmeleri İçin Neler Yapıyorsunuz?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğrencilerin eğitsel kulüp faaliyetlerinde gönüllü olarak katılım sağlayabilmeleri için neler yapıyorsunuz?	Kulüplerin tanıtımı yapılıyor.	7	25
	İsteklerine göre kulüplere yerleştiriliyor.	6	21,43
	İlgi çekici etkinlikler yapılmaya çalışılıyor.	5	17,86
	Zorunlu seçiliyor.	3	10,71
	Etkinliklere birlikte karar veriliyor.	2	7,14
	İsteklerine göre karar veriliyor.	2	7,14
	İstekleri olursa gönüllü katılım oluyor.	1	3,57
	Seçim yapılıyor.	1	3,57
	Hiçbir şey yapılmıyor.	1	3,57
<b>Toplam</b>	<b>28</b>	<b>100</b>	

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Öğrencilerin eğitsel kulüp faaliyetlerinde gönüllü olarak katılım sağlayabilmeleri için neler yapıyorsunuz?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 29 ve Grafik 7’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “kulüplerin tanıtımı yapılıyor” (f=7, %25) temasının; ikinci sırada

“isteklerine göre kulüplere yerleşiyor” (f=6, %21,43) temasının; üçüncü sırada “ilgi çekici etkinlikler yapılmaya çalışılıyor” (f=5, %17,86) temasının; dördüncü sırada “zorunlu seçiliyor” (f=3, %10,71) temasının; beşinci sırada “etkinliklere birlikte karar veriliyor” “isteklerine göre karar veriliyor” (f=2, %7,14) temalarının; altıncı sırada “istekleri olursa gönüllü katılım oluyor”, “seçim yapılıyor” ve “hiçbir şey yapılmıyor” (f=1, %3,57) temalarının olduğu görülmektedir.

**Tablo9:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüp Çalışmalarında Öğrencilerin Ailelerinden Nasıl Faydalanıyorsunuz?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüp çalışmalarında öğrencilerin ailelerinden nasıl faydalanıyorsunuz?	Faydalanamıyoruz.	17	53,13
	Gezi yapılacağı zaman izin alınıyor.	3	9,38
	Okula davet edilip görev veriliyor.	2	6,25
	Ailelerin katılımı kâğıt üzerinde kalıyor.	2	6,25
	Aileler bilgi sahibi değil.	1	3,13
	Konuyla ilgili meslek yada ilgileri varsa yardım alınıyor.	1	3,13
	Ailelerin fikirleri alınıyor.	1	3,13
	Gönüllü veliler belirleniyor.	1	3,13
	Ailelerin katılımı zayıf	1	3,13
	Kaynak temini gerektiğinde faydalanıyoruz.	1	3,13
	Yardım istemiyoruz.	1	3,13
	Ailelerle işbirliği yapılıyor.	1	3,13
<b>Toplam</b>		<b>32</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yapılmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüp çalışmalarında öğrencilerin ailelerinden nasıl faydalanıyorsunuz?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdeler oranları Tablo 30 ve Grafik 8’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “faydalanamıyoruz” (f=17, %53,13) temasının; ikinci sırada “gezi yapılacağı zaman izin alınıyor” (f=3, %9,18) temasının; üçüncü sırada “okula davet edilip görev veriliyor” ve “ailelerin katılımı kâğıt üzerinde kalıyor” (f=2, %6,25) temalarının; dördüncü sırada “aileler bilgi sahibi değil”, “konuyla ilgili meslek ya da ilgileri varsa yardım alınıyor”, “ailelerin fikirleri alınıyor”, “gönüllü veliler belirleniyor”, “ailelerin katılımı zayıf”, “kaynak temini gerektiğinde faydalanıyoruz”, “yardım istemiyoruz” ve “aileler ile işbirliği yapılıyor” (f=1, %3,13) temalarının olduğu görülmektedir.

**Tablo10:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüpler Hakkında “Şu/nlar Yapılsaydı Daha İyi Olabilirdi” Şekline Önerilebileceğiniz Düşünceleriniz Var mı? Varsa Nelerdir?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüpler hakkında “şu/nlar yapılsaydı daha iyi olabilirdi” şekline önerilebileceğiniz düşünceleriniz var mı? Varsa nelerdir?	Kulüpler arası çalışmalar yapılmalı.	5	11,90
	Toplu etkinlik alanı olmalı	4	9,52
	Kulüpler işlevsel olmalı.	4	9,52
	Kulüp etkinlikleri daha sık yapılmalı	3	7,14
	Teknik donanım imkânları artırılmalı.	3	7,14
	Öğrenciler gönüllü seçilmeli	2	4,76
	1. ve 2. kademe öğrencileri ayrılmalı.	2	4,76
	Güncel ve ilgi çekici kulüpler olmalı.	2	4,76
	Sınıf mevcutları azaltılmalı.	2	4,76
	Okullar arası etkinlikler olmalı.	2	4,76
	Kulübe düşen öğretmen sayısı artırılmalı.	1	2,38
	Kulüp sayısı azaltılmalı.	1	2,38
	Kulüpler dersin devamı olmalı.	1	2,38
	Her sınıf ayrı kulüp çalışması yapmalı.	1	2,38
	İkinci bir iş (angarya) olarak görülmemeli.	1	2,38
	Kulüp çalışma planları daha net olmalı.	1	2,38
	Kılavuz kaynaklar/etkinlikler olmalı.	1	2,38
	Planlama yetişmiş uzmanlarca yapılmalı.	1	2,38
	Farklı meslek gruplarından yararlanılmalı.	1	2,38
	Bu çalışmalara kamu kurumlarından fon ayrılmalı.	1	2,38
	Maddi sıkıntılar giderilmeli	1	2,38
Kulüplere uygun çalışma alanları olmalı.	1	2,38	
Kulüp etkinlikleri için ayrılan zaman artırılmalı.	1	2,38	
<b>Toplam</b>		<b>42</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yapılmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüpler hakkında “şu/nlar yapılsaydı daha iyi olabilirdi” şekline önerilebileceğiniz düşünceleriniz var mı? Varsa nelerdir?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 31 ve Grafik 9’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “kulüpler arası çalışmalar yapılmalı” (f=5, %11,90) temasının; ikinci sırada “toplu etkinlik alanı olmalı” ve “kulüpler işlevsel olmalı” (f=4, %9,52) temalarının; üçüncü sırada “kulüp etkinlikleri daha sık yapılmalı” ve “teknik donanım imkânları artırılmalı” (f=3, %7,14) temalarının; dördüncü sırada “öğrenciler gönüllü seçilmeli”, “birinci ve ikinci kademe öğrencileri ayrılmalı”, “güncel ve ilgi çekici kulüpler olmalı”, “sınıf mevcutları azaltılmalı ve “okullar arası etkinlikler yapılmalı” (f=2, %4,76) temalarının; beşinci sırada “kulübe düşen öğretmen sayısı artırılmalı”, “kulüp sayısı



azaltılmalı”, “kulüpler dersin devamı olmalı”, “her sınıf ayrı kulüp çalışması yapmalı”, “ikinci bir iş (angarya) olarak görülmemeli”, “kulüp çalışma planları daha net olmalı”, “kılavuz kaynaklar/etkinlikler olmalı”, “planlama yetiştirilmiş uzmanlarca yapılmalı”, “farklı meslek gruplarından yararlanılmalı”, “bu çalışmalara kamu kurumlarından fon ayrılmalı”, “maddi sıkıntılar giderilmeli”, “kulüplere uygun çalışma alanları olmalı” ve “kulüp etkinlikleri için ayrılan zaman artırılmalı” (f=1, %2,38) temalarının; olduğu görülmektedir.

### İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüplerin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Yönetici Anketi Bulguları

**Tablo11:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşme Formunda Yer Alan “Okul İçerisinde Eğitsel Hedeflerin Gerçekleştirilebilmesi İçin Neler Yapıyorsunuz?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul içerisinde eğitsel hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için neler yapıyorsunuz?	Okul paydaşları ile iletişim kuruluyor	4	23,53
	Çalışmaları denetleniyor	3	17,65
	Plan yapılıyor	2	11,76
	Öğrencileri ilgi ve isteklerine göre yönlendiriliyor	2	11,76
	Gündemdeki önemli günlerle ilgili etkinlikler yapılıyor	2	11,76
	Çalışanlar motive ediliyor	1	5,88
	Okulun fiziki ortamını iyileştirmeye çalışılıyor	1	5,88
	Çalışmalar plan doğrultusunda bir sınıfta yapılıyor	1	5,88
	Kaynakların temin edilmesinde yardım ediliyor	1	5,88
	<b>Toplam</b>		<b>17</b>

İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Okul içerisinde eğitsel hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için neler yapıyorsunuz” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdeler oranları Tablo 32 ve Grafik 10’da verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “okul paydaşları ile iletişim kuruluyor” (f=4, %23,53) temasının; ikinci sırada “çalışmalar denetleniyor” (f=3, %17,65) temasının; üçüncü sırada “plan yapılıyor”, “öğrenciler ilgi ve isteklerine göre yönlendiriliyor” ve “gündemdeki önemli günlerle ilgili etkinlikler yapılıyor” (f=2, %11,76) temalarının; dördüncü sırada “çalışanlar motive ediliyor”, “okulun fiziki ortamı iyileştirilmeye çalışılıyor”, “çalışmalar bir plan doğrultusunda sınıfta yapılıyor”, “kaynakların temin edilmesinde yardım ediliyor” (f=1, %5,88) temalarının olduğu görülmektedir.

**Tablo12:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşme Formunda Yer Alan “Sosyal Etkinliklerin Daha Verimli Geçmesi Amacıyla Okul Paydaşlarından Nasıl Faydalanıyorsunuz?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal etkinliklerin daha verimli geçmesi amacıyla okul paydaşlarından nasıl faydalanıyorsunuz?	Faydalanamıyoruz	3	30
	Maddi boyutta faydalanılıyor	3	30
	Öğretmenlere veli ziyareti yaptırılıyor	1	10
	Bölgeye uygun etkinlikler yapılıyor	1	10
	Gönüllü veliler tespit ediliyor	1	10
	Çalışmalarla ilgili paydaşların görüşleri alınıyor	1	10
	<b>Toplam</b>		<b>10</b>

İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yapılmış görüşme formundaki “Sosyal etkinliklerin daha verimli geçmesi amacıyla okul paydaşlarından nasıl faydalanıyorsunuz?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdeler oranları Tablo 33 ve Grafik 11’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “faydalanamıyoruz” ve “maddi boyutta faydalanılıyor” (f=3, %30) temalarının; ikinci sırada “öğretmenlere veli ziyareti yaptırılıyor”, “bölgeye uygun etkinlikler yapılıyor”, “gönüllü veliler tespit ediliyor” ve “çalışmalarla ilgili paydaşların görüşleri alınıyor” (f=1, %10) temalarının olduğu görülmektedir.

**Tablo13:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüp Çalışmalarında Ne Tür Sorunlar Meydana Gelmekte ve Siz Bu Sorunların Çözülebilmesi İçin Neler Yapmaktasınız?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüp çalışmalarında ne tür sorunlar meydana gelmekte ve siz bu sorunların çözülebilmesi için neler yapmaktasınız?	Velilerin katılımının yetersiz olması	4	19,05
	Öğretmenler aktif destek vermiyorlar	2	9,52
	Farklı yaşlardaki öğrencilerin aynı sınıfta olması	2	9,52
	Her öğrencinin en az bir kulübe girme zorunluluğu	2	9,52
	Kulüp etkinlikleri için alan yetersiz	2	9,52
	Kulüp etkinliklerine ayrılan zaman yetersiz	2	9,52
	Uygulayıcılar bu kulüplerin faydalı olduğuna inanmıyorlar	1	4,76
	Her kulüp aktif değil	1	4,76
	Öğrenciler istemedikleri kulüplere yerleştiriliyor	1	4,76
	Etkinlikleri kâğıt üzerinde yapılmış	1	4,76

gösteriyoruz		
Çalışmalar ikinci bir iş olarak görülüyor	1	4,76
Sorumluluk duygusu yetersiz	1	4,76
Veliler bilgilendiriliyor (Çözüm)	1	4,76
<b>Toplam</b>	<b>21</b>	<b>100</b>

İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüp çalışmalarında ne tür sorunlar meydana gelmekte ve siz bu sorunların çözülebilmesi için neler yapmaktasınız?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 34 ve Grafik 12’de verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “velilerin katılımının yetersiz olması” (f=3, %30) temasının; ikinci sırada “öğretmenler aktif destek vermiyorlar”, “farklı yaşlardaki öğrencilerin aynı sınıfta olması”, “her öğrencinin en az bir kulübe girme zorunluluğu” ve “kulüp etkinlikleri için alan yetersiz” (f=2, %9,52) temalarının; üçüncü sırada “uygulayıcılar bu kulüplerin faydalı olduğuna inanmıyorlar”, “her kulüp aktif değil”, “öğrenciler istemedikleri kulüplere yerleştiriliyor”, “etkinlikleri kağıt üzerinde yapılmış gösteriyoruz”, “çalışmalar ikinci bir iş olarak görülüyor”, “sorumluluk duygusu yetersiz” ve “veliler bilgilendiriliyor” (f=1, %4,76) temalarının olduğu görülmektedir. Bu tablo ve grafikten anlaşılacağı üzere bu madde ile ilgili olarak toplamda 13 tema bulunmaktadır. Bu temalardan 12 tanesi sorun ile ilgili olup sadece 1 tanesi çözüm belirtmektedir. Bu durum sorunların çözümü ile ilgili olarak hiçbir şey yapılmadığını ortaya çıkarmaktadır.

**Tablo14:** Eğitsel Kulüp Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşme Formunda Yer Alan “Eğitsel Kulüpler Hakkında “Şu/nlar Yapılsaydı Daha İyi Olabilirdi” Şekline Önerilebileceğiniz Düşünceleriniz Var mı? Varsa Nelerdir?” Maddesine Verilen Cevapların Tema, Frekans ve Yüzde Değerleri

Anket Maddesi	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitsel kulüpler hakkında “şu/nlar yapılsaydı daha iyi olabilirdi” şekline önerilebileceğiniz düşünceleriniz var mı? Varsa nelerdir?	Üniversite ve kurumlar tarafından desteklenmeli	4	26,67
	Eğitsel kulüp etkinliklerinin etkililiğinin anlatılması gerekli	2	13,33
	Maddi sıkıntılar giderilmeli	1	6,67
	Öğrencilere sorumluluk verilmeli	1	6,67
	Öğrenciler ilgi alanlarına göre yönlendirilmeli	1	6,67
	İmkânlar iyileştirilmeli	1	6,67
	Eğitimin bir parçası olarak görülmesi sağlanmalı	1	6,67
	Formalite olarak yapılmamalı	1	6,67
	İkinci bir iş olarak görülmemeli	1	6,67
	Kulüplere özel bütçe ve kaynak ayrılmalı	1	6,67
	Bu tür etkinlikler için personel yetiştirilmeli	1	6,67
	<b>Toplam</b>		<b>15</b>

İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yarı yapılanmış görüşme formundaki “Eğitsel kulüpler hakkında “şu/nlar yapılıyorsa daha iyi olabilirdi” şekline önerebileceğiniz düşünceleriniz var mı? Varsa nelerdir?” maddesine verdikleri yanıtlara ilişkin temalar, frekans ve yüzdelik oranları Tablo 35 ve Grafik 13’te verilmiştir. Bu temalar incelendiğinde en yüksek oranda “üniversite ve kurumlar tarafından desteklenmeli” (f=4, %26,67) temasının; ikinci sırada “eğitsel kulüp etkinliklerinin etkililiğinin anlatılması gerekli” temasının; üçüncü sırada “maddi sıkıntılar giderilmeli”, “öğrencilere sorumluluk verilmeli”, “öğrenciler ilgi alanlarına göre yönlendirilmeli”, “imkânlar iyileştirilmeli”, “eğitimin bir parçası olarak görülmesi sağlanmalı”, “formalite olarak yapılmamalı”, “ikinci bir iş olarak görülmemeli”, “kulüplere özel bütçe ve kaynak ayrılmalı” ve “bu tür etkinlikler için personel yetiştirilmeli” (f=1, %6,67) temalarının olduğu görülmektedir.

### TARTIŞMA ve YORUM

#### Araştırmanın Birinci Alt Problemi Olan İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Etkililiği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulguların İncelenmesi

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan “Kulüp çalışmalarınızı okul yöneticileri destekliyor mu? Destekliyorsa nasıl?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 23) verilmiştir. Temalar incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu (%80) okul yöneticilerinin eğitsel kulüp çalışmalarını desteklediğini, bir kısmı da (%20) desteklemediğini ifade etmişlerdir. Bu bulgulara göre araştırma örnekleminde yer alan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu eğitsel kulüp uygulamalarına ilişkin okul yöneticilerinin verdikleri destekten memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Eğitsel kulüp etkinliklerinin etkililiğine ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerden alınan veriler doğrultusunda araştırma örneklemindeki ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin çoğunluğunun eğitsel kulüp çalışmalarını desteklediği görülmektedir. Temalar ayrıntılı incelendiğinde; eğitsel kulüp çalışmalarını destekleyen okul yöneticileri ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin kullandıkları ifadeler; *elinden geldiğince destekliyor, alınan kararlarda yanımızda oluyor, verimli olabilecek çalışmaları destekliyor, herhangi bir çalışma yaparsak destekleyeceğini söylüyor, desteğin yeterli olduğunu düşünüyorum, gezilerde yanımızda oluyor, geziler için araç temin ediyor, yapılanlara itiraz etmiyor, görevleri olduğu için destekliyor görünüyor, sene başında kulüp oluştururken öğretmenleri görevlendiriyor ve maddi imkânlar ölçüsünde her türlü imkânı sağlıyor* şeklindedir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan “Eğitsel kulüp çalışmalarını okul dışında gerçekleştirdiğiniz oluyor mu?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde verilmiştir (Tablo 24). Temalar incelendiğinde eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili olarak; araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun (%77) eğitsel kulüp çalışmalarını

okul dışında gerçekleştirmedikleri, bir kısmının (%14) bazen okul dışında gerçekleştirdikleri, bir kısmının da (%7) okul dışında gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu okul içi ve okul dışı çalışmalar gerektiren ve öğrencilerin çok boyutlu gelişimlerini amaçlayan eğitsel kulüp çalışmalarını (MEB, 2005) okul içerisinde gerçekleştirdikleri, bir kısmının da bazı etkinliklerle ilgili olarak okul dışında gerçekleştirebildiklerini ifade etmişlerdir. Temalar ayrıntılı incelendiğinde; *eğitsel kulüp çalışmalarını okul dışında gerçekleştiremeyen öğretmenlerin kullandıkları ifadeler "gezi ve araştırmalar için çıkılıyor ama bu çok sık olmuyor, sınıf çok kalabalık oluşu için olmuyor, maddi sorunlar engel oluyor, farklı seviyelerdeki öğrencileri bir arada tutmak zor oluyor, öğrenciler taşınmalı olduğu için zor oluyor, dışarıya gitmek sorun oluyor ve henüz olmadı ama olabilir" şeklindedir. Eğitsel kulüp çalışmalarını okul dışında gerçekleştirdiğini ifade eden öğretmenlerin kullandıkları ifadeler ise "sadece kulüp etkinlik saatinde, bayram hazırlıkları yaparken ancak okul çevresinde, bazen ağaçlandırma çalışması ve müze ziyaretleri, gezi düzenliyoruz ve yıllık planın bir gereği olarak" şeklindedir.*

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan *"Eğitsel kulüp çalışmalarında karşılaştığınız güçlükler nelerdir?"* maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 25) verilmiştir. Temalar incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarına ilişkin karşılaştıklarını ifade ettikleri sorunlar; *farklı yaşlardaki öğrencilere hitap etmek (1. ve 8. sınıfların aynı ortamda olması) ve öğrencilerin ilgisizliği (%17), öğrenci sayısının fazla olması ve eğitim ortamının yetersizliği (%14), kulüp çalışma zamanlarının az olması (%9) (Tetik, 2008: 138), velilerin yardımcı olmaması ve araç-gereç eksikliği (%7), maddi sıkıntılar (%5), ek bir iş olarak (angarya) görülmesi, öğrenci isteklerinin yerine getirilememesi ve öğrencilerin evinde internet olmaması (%2) şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise (%2) eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili herhangi bir güçlükle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Yukarıda ifade edilen temalar ile ilgili sorunlar incelendiğinde en yüksek oranda ifade edilen iki temanın; farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada (aynı anda ve aynı ortamda) çalışmak zorunda olması ve öğrencilerin ilgisizliği (%17) olarak görülmektedir. Dolayısıyla iki tema incelendiğinde ikisinde öğrencilerin ilgisizliği ile doğrudan ilişki olduğu görülmektedir. Farklı yaşlardaki öğrencilerin ilgileri de farklı olduğundan bir grubu memnun etmeye çalışan öğretmenin diğer grupları memnun etmesi zorlaşmaktadır. Buna bağlı olarak öğrencilerin ilgisi azalmakta ve öğrencilerin ilgisizliği sorunu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu iki temanın birleştirilmesi ile öğrencilerin ilgisizliği sorunu ile ilgili temanın önemi (%34) daha da önem kazanmaktadır. Gerçekleştirilen eğitsel kulüp uygulamalarının öğrencilerin ilgisini çekmemesi yapılan etkinliklerin öğrenci seviyesine göre olmadığını veya öğrencilerin eğitsel kulüp çalışmalarından daha farklı şeyler beklediğini ortaya koymaktadır. Ekmekçi (2006: 75) ve Eroğlu'nun (2008: 62-73) yaptığı araştırmada ulaşılmış olduğu "öğrencilerin eğitsel kulüplere gönüllü katılım*

sağlamaması, kulüp çalışmalarına ayrılan zamanın yetersiz olması ve kişisel ilgi ve yeteneklerin dikkate alınması gerektiği” sonuçlar bu araştırmada ulaşılan sonuçlarla benzer olması bakımından araştırmayı desteklemektedir. Yaman (2011) yapmış olduğu araştırmada ulaşılmış olduğu “okullardaki eğitsel etkinlik alanlarının bulunmadığı, var olan alanları etkin olarak kullanılmadığı ve eğitsel etkinliklere ayrılan zamanın yetersiz oluşu” yapılan araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan “Eğitsel kulüpleri oluştururken nelere dikkat ediyorsunuz?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde verilmiştir (Tablo 26). Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu maddeye verdikleri yanıtlara ilişkin temalar incelendiğinde, öğretmenler eğitsel kulüpleri oluştururken dikkat ettikleri durumlar; öğrencinin ilgi ve isteği (%23), okul ihtiyaçları (%18), çevre koşulları (%14), okulun fiziki durumu (%11), idarenin isteği (%9), kulübe eşit dağılım olması (%7), öğretmenin isteği ve öğrencinin ilgi ve alakasının kulübe uygun olması (%4), kulübün işlevsel olması (%4) ve öğretmen sayısı (%2) şeklindedir. Yukarıda ifade edilen temalara ilişkin oranlardan da anlaşılacağı üzere eğitsel kulüpler oluşturulurken öğrencilerin ilgi ve isteklerinin çok fazla önemsenmediği ve bunun yanında birçok faktörün de etkili olduğu görülmektedir. Ancak bu temalar incelendiğinde eğitsel kulüpleri oluştururken dikkat edilmesi gereken temaların öğrencinin ilgi ve isteği, çevre koşulları ve kulübün işlevsel olması gerektiği (MEB, 2005) dikkate alındığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık %50’sinin bunu yapmaya çalıştığı görülmektedir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüpleri oluştururken öğrencilerin ilgi ve istekleri dışında dikkate aldıkları çok sayıda faktör olduğu söylenebilir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan “Eğitsel kulüpler arasında iş birliği yapıyor mu? Nasıl?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde verilmiştir (Tablo 27). Temalara verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden eğitsel kulüpler arasında işbirliği yapılmasıyla ilgili olarak; en yüksek oranda yapılmıyor (%36), bazen (%32), yapılıyor (%20) ve gerektiği zaman yapılıyor (%12) temalarının olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin temalara verilen oranlar dikkate alındığında eğitsel kulüpler arasında işbirliği yapılmıyor temasının en yüksek oranda tekrarlandığı görülmektedir. Temalar ayrıntılı olarak incelendiğinde bazen yapıyor, yapılıyor ve gerektiği zaman yapılıyor temaları altında katılımcıların belirttikleri ifadeler; “çalışmalar ve çalışma ortamları aynı olduğunda, faaliyetler çakıştığı zaman, belirli gün ve haftalarda, temizlik, anket yaparken, bazen konuları öğrencileri bir araya toplayıp işliyoruz, trafik ve Kızılay haftalarında, bazı gün ve kutlamalarda ve tiyatro çalışmalarında” şeklindedir. Eğitsel kulüp etkinlikleri kapsamında bir arada yapıldığı ifade edilen etkinlikler genel olarak “spor, temizlik, belirli gün ve haftalar ve tiyatro çalışmaları” olduğu görülmektedir. Burada ifade edilen çalışmaların okulun kendi içerisinde ve müfredata bağlı olarak yapılması gerekli olduğu etkinlikler olarak düşünüldüğünde eğitsel kulüp çalışmaları sırasında işbirliğinin yapılmadığı söylenebilir. Ayrıca, temalara ilişkin öğretmenler tarafından yukarıda belirtilen ifadeler

incelendiğinde okul içerisinde yalnızca birkaç eğitsel kulübün aktif olduğu görülmektedir. Ancak, bu kulüplerin etkililiklerinin de belirli özel günler ve okulun genel işleyişi çerçevesinde yapılan çalışmalara sıkıştırıldığı söylenebilir. Koçinalı (2008: 178) yapmış olduğu araştırmada ulaşılmış olduğu “eğitsel kulüp çalışmalarına katılımın sadece ilgili kulüp öğrencileri düzeyinde olması” eğitsel kulüp çalışmalarında diğer öğrenci grupları ve paydaşlarla işbirliği yapılmadığını göstermesi bakımından araştırmayı desteklemektedir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan “Yıl sonu yapılan değerlendirmelerde, eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaşma düzeyi hakkında neler söylersiniz?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 28) verilmiştir. Temalar ayrıntılı incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarının amacına ulaşma düzeyi ile ilgili belirttikleri ifadelerle ait temalar; *kısmen (%42), ulaşma düzeyi çok zayıf (%26), ulaşmıyor (%19) ve ulaşıyor (%11)* şeklindedir. Bu bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin çoğunluğu eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaşma düzeylerinin çok düşük olduğunu ifade etmektedir. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaştığını (%11) belirtmektedir. Bu temalar ayrıntılı incelendiğinde, *eğitsel kulüp çalışmalarının amacına ulaşamamasının ve yeterince etkili olmamasının nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin belirttikleri ifadeler; “genellikle sınıfta yapılıyor, kulüp çalışmalarının olduğu hafta başka şeyler yapılıyor, sadece belirli gün ve haftalarda etkinlik yapılıyor, bazı kulüpler nispeten ulaşsa bile amacına ulaşmıyor, karşılaşılan güçlükler nedeniyle ulaşılamıyor, velilerden yeterince faydalanılmıyor, kulüpler doğru çalışmadığı için ve okulun fiziksel yapısı engel oluyor”* şeklindedir. Bu bulgular doğrultusunda eğitsel kulüpler ile ilgili olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarından beklentilerin olduğu ancak bu beklentilerin karşılama düzeylerinin “çok zayıf” olduğu söylenebilir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan “Öğrencilerin eğitsel kulüp faaliyetlerinde gönüllü olarak katılım sağlayabilmeleri için neler yapıyorsunuz?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 29) verilmiştir. Temalar incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüp etkinliklerine öğrencilerin gönüllü olarak katılımlarını sağlayabilmek amacıyla yaptıkları çalışmalar; *kulüplerin tanıtımı yapılıyor (%25), isteklerine göre kulüplere yerleştiriliyor (%21), ilgi çekici etkinlikler yapılmaya çalışılıyor (%18), zorunlu seçiliyor (%11), etkinliklere birlikte karar veriliyor ve isteklerine göre karar veriliyor (%7), istekler olursa gönüllü katılım oluyor ve seçim yapılıyor (%3)* şeklindedir. Bunlara ek olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı da “hiçbir şey yapılmıyor” şeklinde (%3) ifade kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaptıkları bu çalışmalardan; kulüplerin tanıtılması, ilgi ve isteklerine göre yerleştirilmesi ve

etkinliklere birlikte karar verilmesi temalarının öğrencilerin eğitsel kulüplere katılımını teşvik edebileceği düşünülmektedir (MEB, 2005). Bu temalar incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık %70'inin öğrencilerin katılımlarını teşvik edebilecek çalışmalar yaptığı söylenebilir. Bu temaların dışında kalan; zorunlu seçilme, seçim yapılması ve hiçbir şey yapılmaması gibi durumlarda öğrencilerin, yapılacak olan eğitsel kulüp çalışmalarına aktif olarak gönüllü katılımlarını sağlamanın zor olacağı söylenebilir. Ekmekçi (2006: 58) yapmış olduğu araştırmada ulaştığı olduğu "eğitsel kulüp etkinliklerinde öğrencilerin kişisel ilgi ve istekleri ile çevre koşullarının yeterince göz önünde bulundurulmadığı" sonucu bu araştırmada ulaşılan sonuçları desteklemektedir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan "Eğitsel kulüp çalışmalarında öğrencilerin ailelerinden nasıl faydalanıyorsunuz?" maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde verilmiştir (Tablo 30). Temalar incelendiğinde eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin ailelerinden faydalanma şekillerine ilişkin temalar; "gezi yapılacağı zaman izin alınmıyor (%9); okula davet edilip görev veriliyor ve ailelerin katılımı kâğıt üzerinde kalıyor (%6); aileler bilgi sahibi değil, konuyla ilgili meslek ya da ilgileri varsa yardım alınmıyor, ailelerin fikirleri alınmıyor, gönüllü veliler belirleniyor, ailelerin katılımı zayıf, kaynak temini gerektiğinde faydalanıyoruz, ailelerle işbirliği yapılıyor ve yardım istemiyoruz (%3) şeklindedir. Bunlara ek olarak araştırmaya katılan öğretmenlerden büyük bir kısmının ise faydalanamıyoruz (%53) şeklinde ifade kullandıkları görülmektedir. Bu temalar incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık olarak %96'sının öğrencilerin velilerinden aktif olarak faydalanamadıkları görülmektedir. Buradan öğrenci velileri ile ilgili olarak ilköğretim okullarında uygulanmakta olan eğitsel kulüp çalışmalarına yönelik ilgilerinin olmadığı söylenebilir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen anketinde yer alan "Eğitsel kulüpler hakkında "şu/nlar yapılsaydı daha iyi olabilirdi" şekline önerebileceğiniz düşünceleriniz var mı? Varsa nelerdir?" maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde verilmiştir (Tablo 31). Bu temalar incelendiğinde öğretmenlerin ilköğretim okullarında uygulanmakta olan eğitsel kulüp faaliyetlerine ilişkin önerileri; kulüpler arası çalışmalar yapılmalı (%12); toplu etkinlik alanı olmalı ve kulüpler işlevsel olmalı (%9); kulüp etkinlikleri daha sık yapılmalı ve teknik donanım imkânları artırılmalı (%7); öğrenciler gönüllü seçilmeli, birinci ve ikinci kademe öğrencileri ayrılmalı, güncel ve ilgi çekici kulüpler kurulumalı, sınıf mevcutları azaltılmalı ve okullar arası etkinlikler olmalı (%5); kulübe düşen öğretmen sayısı artırılmalı, kulüp sayısı azaltılmalı, kulüpler dersin devamı olmalı, her sınıf ayrı kulüp çalışması yapmalı, ikinci bir iş (angarya) olarak görülmemeli, kulüp çalışma planları daha net olmalı, kılavuz kaynaklar/etkinlikler olmalı, planlama yetişmiş uzmanlarca yapılmalı, farklı meslek gruplarından yararlanılmalı, çalışmalara kamu kurumlarından fon ayrılmalı, maddi sıkıntılar giderilmeli, kulüplere uygun çalışma alanları olmalı ve kulüp etkinlikleri için ayrılan zaman artırılmalı (%2) şeklindedir. Bu temalar incelendiğinde araştırmaya katılan



öğretmenlerin hem çalışmalar esnasında karşılaştıkları sorunlar hem de yapmayı amaçladıkları çalışmalara engel olan durumlar da ortaya çıkmaktadır (Tablo 25). Araştırmaya katılan öğretmenlerin ortaya koydukları bu öneriler ile eğitsel kulüp çalışmalarının daha aktif, işlevsel, etkili ve öğrencilerin ilgilerini çekici hale getirmek istedikleri söylenebilir.

### **Araştırmanın İkinci Alt Problemi Olan İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Etkililiği ile İlgili Yönetici Görüşleri Bulgularının İncelenmesi**

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin yönetici anketinde yer alan “Okul içerisinde eğitsel hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için neler yapıyorsunuz?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 32) verilmiştir. Temalar incelendiğinde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin eğitsel hedeflerin gerçekleştirilebilmesi amacıyla yaptıkları çalışmalara ilişkin temalar; *okul paydaşları ile iletişim kuruluyor (%23); çalışmalar denetleniyor (%17); plan yapılıyor, öğrenciler ilgi ve isteklerine göre yönlendiriliyor ve gündemdeki önemli günlerle ilgili etkinlikler yapılıyor (%12); çalışmalar motive ediliyor, okulun fiziki ortamı iyileştirilmeye çalışılıyor, çalışmalar plan doğrultusunda bir sınıfta yapılıyor ve kaynakların temin edilmesine yardım ediliyor (%6)* şeklindedir. Buradan elde edilen bulgulara ve oluşturulan temalara göre araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapmakta olan okul yöneticileri kendi okulları içerisinde yapılan eğitsel kulüp çalışmalarını desteklemeye çalıştıkları söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin okul yöneticilerinin eğitsel kulüplere ilişkin görüşlerini desteklemektedir (Tablo 23).

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin yönetici anketinde yer alan “Sosyal etkinliklerin daha verimli geçmesi amacıyla okul paydaşlarından nasıl faydalanıyorsunuz?” maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 33) verilmiştir. Temalar incelendiğinde okul yöneticilerinin eğitsel kulüp çalışmalarıyla ilgili olarak okul paydaşlarından faydalanma durumlarına ilişki temalar; *faydalanamıyoruz ve maddi boyutta faydalanılıyor (%30); öğretmenlere veli ziyaretleri yaptırılıyor, bölgeye uygun etkinlikler yapılıyor, gönüllü veliler tespit ediliyor ve çalışmalarla ilgili paydaşların görüşleri alınıyor (%10)* şeklindedir. Temalar ayrıntılı incelendiğinde okul yöneticilerinin önemli bir kısmının (%30) eğitsel kulüp etkinlikleriyle ilgili olarak okul paydaşlarından faydalanamadıklarını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak okul yöneticilerinin ifadelerinden eğitsel kulüplerle ilgili olarak okul paydaşlarından faydalanma durumlarının çok düşük ve sınırlı olduğu (maddi boyutta ve görümlerin alınması) söylenebilir. Yukarıda ifade edilen temalardan elde edilen bulgular doğrultusunda okul yöneticileri okul paydaşlarının eğitsel kulüplere ilişkin yaklaşım ve tutumlarından yeterince memnun olmadıkları söylenebilir.

Eğitsel kulüp Etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin yönetici anketinde yer alan *“Eğitsel kulüp çalışmalarında ne tür sorunlar meydana gelmekte ve siz bu sorunların çözülebilmesi için neler yapmaktasınız?”* maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 34) verilmiştir. Temalar incelendiğinde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ürettikleri çözümlere ilişkin temalar; *velilerin katılımının yetersiz olması (%19); öğretmenler aktif destek vermiyorlar, farklı yaşlardaki öğrencilerin aynı sınıfta olması, her öğrencinin en az bir kulübe girme zorunluluğu, kulüp etkinlikleri için alan yetersiz ve kulüp etkinliklerine ayrılan zaman yetersiz (%9); uygulayıcılar bu kulüplerin faydalı olduğuna inanmıyorlar, her kulüp aktif değil, öğrenciler istemedikleri kulüplere yerleştiriliyor, etkinlikleri kağıt üzerinde yapılmış gösteriyoruz, çalışmalar ikinci bir iş (angarya) olarak görülüyor, sorumluluk duygusu yetersiz ve veliler bilgilendiriliyor (%5)* şeklindedir. Temalar incelendiğinde araştırmaya katılan okul yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar genel olarak okul paydaşlarından yeterince faydalanılamaması, eğitsel kulüpler için alanın yetersiz olması ve kulüp etkinliklerine ayrılan zamanın yetersiz olması gibi sorunlardır. Bu temalar incelendiğinde karşılaşılan sorunların, öğretmen anketinde yer alan *“Eğitsel kulüpleri çalışmalarında karşılaştığınız güçlükler nelerdir?”* maddesine araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlarla benzer oldukları (Tablo 27) görülmektedir. Ancak, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin eğitsel kulüplerin uygulayıcıları olan öğretmenlerle ilgili belirttikleri bir sorun da *“öğretmenlerin eğitsel kulüplerin faydalı olduğuna inanmıyorlar”* şeklindedir. Koçinalı (2008: 177) yapmış olduğu araştırmada ulaştığı olduğu *“öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarına ilgisiz olması, bu çalışmaların formalite olarak yapılması, öğrenci katılımının yetersiz olması ve çalışmalara ayrılan zamanın yetersizliği”* sonuçları bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Eğitsel kulüp etkinliklerinin etkililiğinin değerlendirilmesine ilişkin yönetici anketinde yer alan *“Eğitsel kulüpler hakkında “şu/nlar yapılıseydi daha iyi olabilirdi” şekline önerebileceğiniz düşünceleriniz var mı? Varsa nelerdir?”* maddesine verilen cevapların frekans ve yüzde değerleri kodlanarak temalar halinde (Tablo 35) verilmiştir. Temalar incelendiğinde ilköğretim okullarında görev yapmakta olan yöneticilerin eğitsel kulüp çalışmalarının daha etkili hale getirilmesi amacıyla oraya koydukları önerilere ilişkin temalar; *üniversite ve kurumlar tarafından desteklenmeli (%27); eğitsel kulüp etkinliklerinin etkililiğinin anlatılması gerekli (%13); maddi sıkıntılar giderilmeli, öğrencilere sorumluluk verilmeli, öğrenciler ilgi alanlarına göre yönlendirilmeli, imkânlar iyileştirilmeli, eğitimin bir parçası olarak görülmesi sağlanmalı, formalite olarak yapılmamalı, ikinci bir iş olarak görülmemeli, kulüplere özel bütçe ve kaynak ayrılmalı ve bu etkinlikler için personel yetiştirilmeli (%7)* şeklindedir. Okul yöneticilerinin eğitsel kulüpleri etkililiğinin artırılması ile ilgili olarak ortaya koydukları ve en yüksek oranda belirtilen tema eğitsel kulüp çalışmalarının *“üniversite ve kurumlar tarafından desteklenmeli”* olarak görülmektedir. Yine yöneticilerin belirtmiş oldukları önerilere ilişkin temalar *“kulüp etkinliklerinin etkililiğinin artırılması, maddi sıkıntıların giderilmesi, öğrencilerin ilgi alanlarına göre seçilmesi gerektiği, formalite olarak yapılmamalı ve ikinci bir iş*

(angarya) olarak görülmemeli” noktalarında benzerlik göstermektedir (Tablo 31). İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin eğitsel kulüp etkinliklerine ilişkin ortaya koydukları öneriler doğrultusunda, bu tür çalışmaların daha aktif, etkili, işlevsel, hem uygulayıcıların hem de öğrencilerin ilgilerini çekmesi konusunda istekli oldukları söylenebilir.

### Sonuçlar

#### İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili sonuçlar;

- Öğretmenlere, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan eğitsel kulüp etkinliklerini okul yöneticilerinin destekleyip desteklemediği sorulduğunda, öğretmenlerin büyük bir kısmının yaptıkları çalışmalarla ilgili olarak okul yöneticileri tarafından desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca bağlı olarak, eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili olarak okul yöneticilerinin öğretmenleri destekleme şekillerinin yapılanlara itiraz etmeme, geziler için araç temin etme ve kulüplerle ilgili olarak öğretmenlerin görevlendirilmesi şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- İlköğretim okullarında uygulanmakta olan eğitsel kulüp çalışmalarının okul dışında gerçekleştirilme durumları öğretmenlere sorulduğunda; öğretmenlerin büyük bir kısmının çalışmalarını okul dışında gerçekleştirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmalarını okul dışında gerçekleştirmediğini ifade eden öğretmenlerin ise bayram hazırlıkları yapılırken ve ağaçlandırma gibi çalışmalarını okul dışında yapabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin eğitsel kulüp uygulamalarına yönelik çalışmalarını okul dışında yapamamalarının nedenlerinin ise; öğrenci sayısının fazla olması, farklı seviyelerdeki öğrencilerin bir arada olması, öğrencilerin taşınmalı olması ve okul dışına çıkmanın sorun olması gibi problemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin eğitsel kulüpler ile karşılaştıkları sorunların; farklı yaşlardaki öğrencilere aynı ortamda hitap etmek, öğrenci sayısının fazla olması, okul imkânlarının yetersiz olması, eğitsel kulüp çalışmalarını yapacakları alanın kulüp çalışmalarına uygun olmaması, kulüp çalışmaları için ayrılan zamanın yetersiz olması ve bu tür çalışmaların okul paydaşları tarafından önemsenmeyişi gibi sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerinden eğitsel kulüp çalışmalarında karşılaşılan önemli sorunlardan birinin de öğrencilerin ilgisizliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre eğitsel kulüp uygulamaları ile ilgili olarak öğrencilerin ilgi ve seviyelerine hitap etmediği sonucuna ulaşılabilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüpleri oluştururken dikkate aldıkları etkenlerin; öğrencilerin ilgi ve istekleri, okul ve çevrenin ihtiyaçları, idarenin isteği, kulübün işlevsel olması ve öğretmen sayısı gibi faktörler olduğu görülmektedir.

Buradan, eğitsel kulüpleri oluştururken öğrencilerin ilgi ve istekleri ile çevre şartlarının dikkate alınması gerektiği düşünüldüğünde, öğretmenlerin farklı faktörlerden etkilendikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

- İlköğretim okullarında oluşturulan eğitsel kulüpler arasında işbirliği yapıp yapılmadığına ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmının eğitsel kulüpler arasında işbirliği yapılmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Eğitsel kulüpler arasında işbirliği yapıldığını ifade eden öğretmenlerin ifadelerinden temizlik yapılırken, trafik ve Kızılay haftası ve belirli gün ve haftalarda yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu tür etkinliklerin öğretim programı genel kapsamında yapıldığı düşünüldüğünde eğitsel kulüp çalışmaları esnasında kulüpler arasında işbirliğinin yapılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin, ilköğretim okullarındaki eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaşma düzeyleri ile ilgili olarak belirttikleri ifadelerden eğitsel kulüp çalışmalarının hedeflenen amaçlara ulaşmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Eğitsel kulüp çalışmalarının amacına ulaşamaması ile ilgili olarak; çalışmaların genellikle sınıfta yapılması, çalışmalara ayrılan zamanın yetersiz oluşu, eğitsel kulüp çalışmaları yapılacağı zamanlar farklı etkinliklerin yapılması ve farklı güçlüklerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerin eğitsel kulüp faaliyetlerine gönüllü katılımlarının sağlanabilmesi amacıyla; öğrencilerin isteklerinin dikkate alındığı, ilgi çekici etkinlikler yapılmaya çalışıldığı, öğrencilerin kulüplere zorunlu olarak seçildikleri ve etkinliklere birlikte karar verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarında öğrencilerin ailelerinden faydalanma durumları incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrencilerin ailelerinden hiçbir şekilde faydalanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ailelerinden faydalandığını ifade eden öğretmenlerin ise maddi açıdan ve yapılacak etkinliklerle ilgili olarak velilerin görüşlerinin alınması şeklinde olduğu görülmektedir. Buradan çıkan sonuca göre eğitsel kulüp etkinlikleri genel olarak düşünüldüğünde öğretmenlerin, öğrencilerin ailelerinden faydalanmadıkları ve velilerin bu tür çalışmalara aktif olarak katılmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

- İlköğretim okullarında görev yapan ilköğretim okullarındaki eğitsel kulüp çalışmalarının daha etkin hale getirilmesi ile ilgili olarak getirilen öneriler incelendiğinde; eğitsel kulüplerin çalışmaları esnasında birbirileriyle etkileşim içerisinde olmaları gerektiği, eğitsel kulüplerin kulüp çalışmalarına uygun olacak şekilde alanlara ihtiyacı olduğu, oluşturulması amaçlanan kulüplerin güncel ve öğrencilerin ilgilerini çekecek türden çalışmalar yapacak olması gerektiği, kulüp çalışmaları için ayrılan mevcut zamanın yeterli olmadığı, farklı meslek gruplarından faydalanılması gerektiği, maddi sıkıntılardan dolayı birçok çalışmanın yapılamadığı için maddi desteğe ihtiyaçlarının olduğu ve ilgi düzeyleri birbirine yakın olan

öğrencilerin aynı kulübe yerleştirilmesi bu amaçla farklı sınıf seviyelerinde olan öğrencilerin birbirinden ayrılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuç Şahin (1995) ve Gündüz'ün (1997) yaptıkları çalışmalarda ulaştıkları "maddi desteğin yetersizliği, araç-gereçleri olmayışı, yeterli zamanın ayrılamaması okulun fiziki yapısından kaynaklanan sıkıntılar vb." gibi sonuçlar tarafından desteklenmektedir.

### **6.1.1. İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin yönetici görüşleri ile ilgili sonuçlar;**

- Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapmakta olan okul yöneticilerinin eğitsel kulüplerin hedeflenen amaçlara ulaşabilmesi amacıyla; çalışmaları denetledikleri, gündemdeki önemli günlerle ilgili etkinlikler yaptıkları, kaynakların temin edilmesine yardım ettikleri ve okulun fiziki ortamının iyileştirilmesine çalıştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

- Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapmakta olan okul yöneticilerinin belirttikleri ifadeler doğrultusunda, yöneticilerin büyük bir kısmının okul paydaşlarından faydalanamadıkları; faydalandığını ifade eden yöneticilerin ise gönüllü velilerin tespit edilmesi ve velilerden görüş alınması şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, bu faydalanma şekilleri eğitsel kulüp çalışmaları açısından oldukça yetersiz ve paydaşlardan sadece veli boyutuyla sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla eğitsel kulüp çalışmaları genel olarak düşünüldüğünde okul yöneticilerinin okul paydaşlarından faydalanamadıkları sonucuna ulaşılabilir.

- Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapmakta olan yöneticilerden elde edilen bulgular doğrultusunda, eğitsel kulüp çalışmalarında karşılaştıkları problemlerin; farklı seviyelerdeki öğrencilerin bir arada bulunması, kulüp çalışmalarına ayrılan zamanın yetersiz olması, kulüp etkinlikleri için yeterli alanın olmaması, uygulayıcıların kulüp çalışmalarının faydalı olduğuna inanmamaları, etkinliklerin kağıt üzerinde kalması, öğrencilerin istemedikleri kulüplere yerleştirilmesi, sorumluluk duygusunun olmaması ve kulüplerin aktif olmaması gibi problemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, okul yöneticilerinin eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili olarak birçok sorunla karşılaştıkları ve bu sorunları çözebilmek amacıyla velilerin bilgilendirilmesi dışında etkili çözümler üretmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- İlköğretim okullarında görev yapmakta olan okul yöneticilerinin eğitsel kulüp çalışmalarının daha etkin olması amacıyla öneriler getirmeleri istenmiştir. Bu önerilere bağlı olarak; maddi sıkıntıların giderilmesi gerektiği, öğrencilerin ilgi alanlarına göre yönlendirilmesi gerektiği, çalışmaların formalite olarak yapılmaması gerektiği, kulüp çalışmalarına ek kaynak ve bütçe ayrılması gerektiği, imkânların

iyileştirilmesi ve bu çalışmalar için uzman personel yetiştirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları “genel olarak” incelendiğinde ilköğretim okullarındaki eğitsel kulüp çalışmaları ile ilgili olarak birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar genel olarak zamanın yetmemesi, çevre koşullarının bu tür çalışmalara elverişsiz olması, maddi-fiziksel imkânların yetersiz olması, eğitim paydaşları arasındaki iletişim kopukluğu, etkinliklerin öneminin yeterince anlaşılmamış olması, sınıfların kalabalık olması ve öğrencilerin ilgisini karşılayacak çalışmaların yapılmaması gibi önemli sorunlardır. Ayrıca, araştırma bulgularına göre eğitimin paydaşları olan öğretmen, öğrenci, veli ve yöneticilerin; kırsalda veya şehir merkezinde olmaları ve sosyo ekonomik düzeyleri arasındaki farklılıklar eğitsel kulüp çalışmalarına yönelik beklentileri önemli oranda etkilemektedir. Bunlara ek olarak araştırmanın bir parçası olarak, katılımcılar tarafından çözüm önerisi olabilecek bazı öneriler getirilmiştir. Bunlar ise genel olarak eğitimin sadece okulların bir sorunu olarak algılanmaması gerektiği bunun yanında tüm kurum ve kuruluşların bu çalışmalara destek sağlaması gerektiği getirilen önerilerden biridir. Ayrıca, eğitsel kulüp çalışmalarının öneminin eğitimin paydaşlarına anlatılması, yapılacak olan projelerle paydaşların aktif hale getirilmesi gerekmektedir. Eğitsel kulüp çalışmalarına yönelik olarak okulların fiziki şartları düzenlenmeli ve bu tür sosyal içerikli aynı zamanda eğitsel olan çalışmalar okul sınırları ile sınırlandırılmaması gerekmektedir.

### KAYNAKÇA

- ACAT, M. B. ve UZUNKOL, E. (2010). İlköğretim Programlarındaki Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 29.
- AKAR, N. (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları (Denizli İli Örneği), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD, Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ALKAN, T. (2005). *Değişen Toplumsal Yapı ve Eğitim. Yaşam Boyu Öğrenme*, (52-69), (Haz: Fevziye Sayılan-Ahmet Yıldız), Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- ALTUNIŞIK, R., COŞKUN, R., BAYRAKTAROĞLU: , YILDIRIM, E. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, Sakarya Yayıncılık, 5. Baskı, Sakarya.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma yöntemleri*, Pegem Akademi Yayıncılık, 3. Baskı.
- BRYMAN, A. (1989). *Research Methods and Organization Studies*, Contemporary Social Research Series (General Ed. Martin Bulmer).

- CANBAY, A. (2007). İlköğretim Okullarında Sosyal Etkinlikler ve Müzik Kulübünün Önemi, *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı. 174.
- COHEN, L ve MANİON, L ve MARRİSON, K. (2007). *Research Methods in Education*, Taylor – Francis e-Library, Sixth Edition.
- ÇELİKTEKİN M. (2004). İdeal Bir Okul Müdürü Portresi, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 21, Sayfa: 195–204.
- EKİZ, D. (2004). “Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi: Doğal ya da Yapay”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 415-439.
- EKİZ, D. (Ed) (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemler*, Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- EKMEKÇİ, A. (2006). İlköğretim Okulları 1. Kademe Eğitimci Kol Çalışmalarının Yeterlilik Düzeyi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D., Yüksek Lisans Tezi.
- ERDEN, M. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Alkım Yayınevi.
- EROĞLU, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki Sosyal Kulüp Çalışmalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Elmadağ İlçesi Örneği)*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi B.D., Yüksek Lisans Tezi.
- GEDİKOĞLU, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı: 1.
- GEORGE, D. (1996). *Gifted Education, Identification and Provision*, London, David Fulton Publishers.
- GORDON, T. (2010). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, 3. Baskı, (S. Karakale, Çev.). İstanbul: Profil Yayıncılık, (Orijinal Basım Tarihi 2003).
- GÜLAY, H. ve EKİCİ, G. MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 1.
- GÜNDÜZ, H. (1997). “Eğitici Kol Çalışmalarının Etkililiği İle İlgili Öğretmen ve Yönetici Görüşleri,” Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- KAF HASIRCI, Ö. (2005). İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Görsel Öğrenme Stiline Göre Düzenlenen Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarı ve Kalıcılığına Etkisi, *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Adana*.
- KOÇİNALI, A. (2008). Kocaeli İli Gebze İlçesindeki Endüstri Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Eğitsel Kulüplere Bakışı, Yeditepe Üniversitesi,

- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi.
- MEB (2005). Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği, 13.01.2005 tarih ve 25699 sayılı Resmi Gazete.
- MEB. (2006). *İlköğretim Programları (1-5. Sınıflar)*, Pegem Yayınevi, Ankara.
- MEB, (2010). Millî Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 18. Millî Eğitim Şura Kararları, *Tebliğler Dergisi*.
- MİLES, M.B. ve HUBERMAN, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis (An Expanded Sourcebook), Second Edition*, SAGE Publications, International Educational And Publisher Thousand Oaks, London – New Delhi.
- ÖZGEN, K ve ALKAN, H. (2012). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamında Öğrenme Stillerine Uygun Geliştirilen Etkinliklere Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:18.
- ÖZGÜVEN, İ. E. (1999). Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, PDREM Yayınları, Ankara.
- ÖZÜR, N. K. (2007). Coğrafya Eğitiminde Öğrenme Öğretme Süreçleri. Karabağ, S. (Editör). *Kuram Ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*. Ankara: Gazi Büro Yayıncılık.
- SABAN, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları İmgeler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 281-326.
- SABAN, A., KOÇBEKER, B. N. ve SABAN, A. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory ve Practice)*, 6 (2), 461-522.
- STRAUSS, A. ve CORBİN, J. (1990). *Basic of Qualitative Research (Techniques and Procedures For developing Grounded Theory)*, Second Edition, 31. 01. 2011 Tarihinde [http://ac.aua.am/irina\\_harutyunyan/Public/research%20method%20qanak.pdf](http://ac.aua.am/irina_harutyunyan/Public/research%20method%20qanak.pdf), Adresinden Alınmıştır.
- ŞAHİN, Ç. (1995). “İlköğretim Okulları 1. Kademedeki (İlkokullarda) Eğitici Kol Çalışmalarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ŞİŞMAN, M. (2007). *Eğitimde mükemmellik Arayışı -Etkili Okullar -*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- TAN, H. (1995). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, MEB Yayınevi, İstanbul.
- TETİK, V. (2008). *Genel Liselerde Sosyal Etkinliklerin Uygulanmasında Okul Yöneticilerinin Etkililiği*, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.



- TÜRE, N. (2007). *Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- VANDERSTOEP: W. ve JOHNSTON, D. D. (2009). *Research Methods For Everyday Life (Blending Qualitative and Quantitative Approaches)*, Published by Jossey-Bass, San Francisco.
- YAMAN, E. (2011). *Rekreasyon Bağlamında Öğrenci Algılarına Göre Sosyal Kulüplerin İşlevselliği*, *Uluslar Arası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, yıl:2, sayı:3.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı.